

Italian väkivallan vuodet

Anton Monti: Punaiset prikaatit. Italian väkivallan vuodet 1970–1988. Into Kustannus 2015. 184 s. ISBN 978-952-264-450-3.

Vasemmistoterrorismi länsimaissa 1970–80-luvuilla ei ole kuulunut suomalaisen tietokirjallisuuden suosikkiaiheisiin. Siinä missä viimeisen kymmenen vuoden aikana on monissa Euroopan maissa eletty joskus nostalgiankin sävyjä saanutta uuden kiinnostuksen aikaa Saksan punaisen armeijakunnan kaltaisiin ryhmiin, Suomessa ei ole ollut nähtävillä merkkejä vastaavasta. Ainoa mieleen tuleva aihepiiriä käsittelevä kirja on Katriina Lehdon väitöskirjatutkimukseen perustuva *Ulrike Meinhof: Lähempänä totuutta ei todellisuutta*, joka julkaistiin vuonna 2007. Tähän mielenkiinnon vähäisyyteen on ainakin yksi ilmeinen syy: Suomessa 1960-luvun protestiliikkeen jälkimainingit olivat huomattavan rauhallisia, ja siksi aikakauden poliittinen väkivalta ei ole ollut osa kansallista historiaa.

Anton Montilla on herkulliset lähtökohdat kirjansa kirjoittamiseen. Kuten hän kirjan alussa kertoo, hänen ja Italiassa 1970- ja

1980-luvulla toimineen Punaisten prikaatien tiet ovat kohdanneet useaan otteeseen. Kirjasta kuvastuukin kirjoittajan vahva mielenkiinto ja perehtyneisyys liikkeen toimintaan. Ryhmien toimintamallia ja jäseniä tunteneet henkilöt ovat kirjoittaneet useita paljon huomiota saaneita kirjoja. Tunnetuin näistä lienee Stefan Austin 1980-luvun puolivälissä julkaistu järkäle *Der Baader-Meinhof Komplex*, joka on toiminut vuonna 2008 julkaistun elokuvankin pohjana.

Monti maalaa kirjassaan yksityiskohtaista kuvaa Punaisten prikaatien historiasta. Ryhmä oli yksi monista noina vuosikymmeninä toimineista militanteista ryhmistä Italiassa. Monet muista ryhmistä tulevat nekin esille kirjan sivuilla. Italian niin sanottujen lyijyn vuosien poliittisen väkivallan mittakaava voi olla monelle suomalaiselle lukijalle yllätys. Vuosien 1969–1982 aikana on arvioitu tapahtuneen noin 9 000 terrori-iskua. Väkivallasta eivät olleet vastuussa vain äärivasemmistolaiset ryhmät, vaan maassa toimi myös useita äärioikeistolaisia terroritekoja tehneitä ryhmittymiä.

Punaiset prikaatit on äärivasemmistolaisista järjestöistä tunnetuin, mikä johtunee siitä, että se oli paitasi pitkäikäisimpiä ryhmittymiä myös vastuussa useista erityisen paljon huomiota saaneista iskuista. Näistä ylivoimaisesti dramaattisin on entisen pääministerin Aldo Moron sieppaus vuonna 1978, jonka käsittelyyn on kirjassa varattu yksi kokonainen luku.

Kirjasta hahmottuu hyvin myös Punaisten prikaatien toiminnan mittasuhteet. Siinä missä eurooppalaiset äärivasemmistolaiset ”kaupunkisissiryhmät” olivat varsin vaatimattoman kokoisia verrattuna esimerkiksi Latinalaisen Amerikan sissiliikkeisiin, Punaisten prikaatien toiminnan mittakaava oli kuitenkin aivan toista luokkaa kuin esimerkiksi Saksan punaisen armeijakunnan. Oikeudessa on tuo-

mittu yhteensä 900 ihmistä osallistumisesta Punaisten prikaatien toimintaan. Näiden lisäksi tulevat vielä ne, joita ei ole koskaan tuomittu heidän osallisuudestaan. Lisäksi oli arviolta useita tuhansia niin kutsuttuja irregulaareja eli henkilöitä, jotka tukivat järjestöä mutta eivät olleet sen jäseniä.

Montin kirja on sivumäärältään varsin lyhyt, mutta hän onnistuu silti käymään läpi Punaisten prikaatien toimintaa hyvin seikkaperäisesti. Kerronnan kautta lukijalle hahmottuu aseellisen taistelun todellisuutta päivittäisellä tasolla. Synkstä aiheestaan huolimatta kirjassa on hersyviä yksityiskohtia ja ajoittain seikkailukertomuksen makua. Esimerkiksi Moron kaappausta ja ryhmän purjehdusmatkaa aseiden hakuun Lähi-itään avataan tarkasti, samoin jäsenten välisiä konflikteja. Selviääpäs sivuilta jotain keskeisten henkilöiden keittiöbravuureistakin ja tavoista viihdyttää itseään tylsien junamatkojen aikana. Sivuilla seikkailee myös Italian äärivasemmiston omalaatuinen voimahahmo Giangiacomo Feltrinelli. Erityisesti Punaisten prikaatien aseistus näyttää lukeutuvan Montin mielenkiinnon kohteisiin, koska kirjassa käydään huomiota herättävän tarkasti läpi ryhmän käytössä ollutta aseistusta ja sen toimivuutta.

Vaikka Montin kerronta on yksityiskohtaista, lukija löytää silti itsensä toistuvasti toivomasta, että hän olisi kirjoittanut vielä enemmän. Punaisten prikaatien historiassa olisi ollut aineksia huomattavasti 173 sivua pidempäänkin kirjaan. Tämä toivomus juontuu pit-

kälti siitä, että kerronta on monin paikoin tuskastuttavan ekonomista ja suurin osa tilasta menee faktojen läpikäyntiin. Paljon vähemmälle huomiolle jää Punaisten prikaatien ajatusmaailman ja laajemmin historiallisen kontekstin avaaminen. Kirjan aiheena on toki Punaisten prikaatit, mutta sen alaotsikko ”Italian väkivallan vuodet 1970–1988” luo odotuksia vahvemmasta taustoituksesta.

Montilla olisi varmasti ollut rahkeita paljon syvällisemmän analyysin ja näkemyksen esittämiseen. Taustalla piilevästä, mutta kunnolla avaamatta jäävästä näkemyksellisyydestä löytyy häivähdyksiä pitkkin kirjaa. Kirjan alussa hän luonnehtii Italian tapahtumia matalan intensiteetin sodaksi ja väittää, että aikakauden tapahtumia ymmärtääkseen ne on nähtävä sodan logiikan kautta. Hän myös viittaa siihen, miten samat yhteiskunnalliset muutokset tuhosivat lopulta sekä Punaisten prikaatit että sen viholliset. Loppupuolella kirjaa käsitellään lyhyesti myös ryhmän ideologioita ja juuria sekä ryhmästä esitetyistä salaliittoteorioista. Kaikkien näiden käsittely jää kuitenkin harmittavan niukaksi.

Montin kirja on suositeltavaa luettavaa Italian lyijyn vuosista kiinnostuneille. Kirjan käsittelytapa tekee kuitenkin osittain hankalaksi määrittellä, mille kohdeyleisölle se on ensisijassa kirjoitettu. Kyseessä ei ole varsinaisesti tutkimus, koska Monti ei ole laittanut teksteinsä alaviitteitä tai muuten indikoinut, mihin hänen tietonsa niin yleisellä kuin yksityiskohtaisella tasolla perustuvat. Kirjan lopussa on kyllä

kirjallisuusluettelo, jossa on listattuna etupäässä italiankielistä kirjallisuutta. Kirjoittaessa on kuitenkin todennäköisesti hyödynnetty myös muuta materiaalia. Koska Monti ilmaisee tavanneensa Punaisten prikaateja lähellä olleita ihmisiä, se perustuu osaksi myös hänen omiin havaintoihinsa. Lähdeviitteiden puute tuskastuttaa tutkijaa, mutta toisaalta ei epäkirjoittaja kirjaansa tutkimusraportiksi väitäkään.

Tyylilajiltaan Montin kirja on ennen kaikkea tietokirja, joka lienee ajateltu myös laajemman yleisön luettavaksi. Tässä kohtaa aiheen yksityiskohtainen, mutta samalla hyvin ekonominen esitystapa yhdessä niukan taustoituksen kanssa voi osoittautua haasteeksi. Italian lyijyn vuosia tunteva pysyy hyvin perässä, mutta miten mahtaa olla sellaisen lukijan laita, jolle 1960–1980-lukujen Italia on tähän asti ollut suuri tuntematon.

Myös terrorismin vastaisesta toiminnasta kiinnostunut löytää kirjasta kiinnostavia havaintoja. Vaikka poliittisen väkivallan intensiteetti oli Italiassa eurooppalaisittain huomattava, väkivaltaisuuksien päättymisestä on kiittäminen paljon muitakin seikkoja kuin valtiollan väkivaltaisia vastatoimia. Taustalla vaikuttivat merkittävästi valtiovallan lupaus lyhyemmistä tuomioista vapaaehtoisesti antautuneille ja aseellisten ryhmien sisäiset jännitteet.

VTT, TUTKIMUSJOHTAJA LEENA MALKKI
HELSINGIN YLIOPISTO